

Analecta Laertiana

scripsit

Fridericus Nietzsche.

I.

Laert. I 1. Τὸ τῆς φιλοσοφίας ἔργον ἐνοί φασιν ἀπὸ βαρβάρων ἄρξαι· γεγενῆσθαι γὰρ παρὰ μὲν Πέρσαις Μάγους, παρὰ δὲ Βαβυλωνίοις καὶ Ἀσσυρίοις Χαλδαίους καὶ Γυμνοσοφιστὰς παρὰ Ἰνδοῖς παρὰ τε Κελτοῖς καὶ Γαλάταις τοὺς καλουμένους Δρυΐδας καὶ Σεμνοθέους· καθά φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Μαγικῷ καὶ Σωτίων ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ τῆς διαδοχῆς. I 7. ὡς ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ φησὶν ὁ Σωτίων.

Quamquam eis, qui ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ verborum integritatem venditant, haud infirmum auxilium inde videtur accrescere, quod illa brevi tantum spatio intermisso sine ulla litterarum mutatione redeunt: graviorem tamen his verbis inhaerescere errorem, quem in priorem locum socordia oculorum, iudicii pravitas in alterum invexerit, ex accuratiore intellegitur Sotionei libri cognitione. Primum enim ubi, quaeso, Sotio de philosophiae origine a barbaris repetenda disserere debuit, nisi in ipsius libri prooemio? At potuisset eum in tanti operis ambagibus eandem rem alibi quoque attingere velut in libro vicesimo tertio lubenter concederemus, nisi huius libri memoria aliis obnoxia esset difficultatibus. Quid quod nullo ingenii artificio nobis fingere possumus, qualem materiem Sotio libro tredecimo et sequentibus novem substruxerit: immo certis usi indiciis iam Panzerbieterus (Seeb. ann. suppl. V. p. 211 ss.) ac Roeperus (Phil. vol. III p. 22 ss.) Sotionem statuerunt duodecim libris totam philosophiae graecae successionem absolvisse: qui numerus eo haud mediocriter stabilitur, quod Heraclides Lembus Sotionis διαδοχάς in sex redegit libros. Cf. Laert. V 93 γε-

γόναισι δ' Ἡρακλεΐδαι τεσσαρεσκαίδεκα — πέμπτος Καλλαπανος (Καλακτίνος Scheurleerus in dissert. de Demetr. Magn. p. 77) ἢ Ἀλεξανδρεὺς γεγραφώς τὴν διαδοχὴν ἐν ἑξ βιβλίοις καὶ Λεμβευτῶν λόγον, ὅθεν καὶ Λέμβος ἐκαλεῖτο. Significari huius tituli exilitate τὴν τῶν Σωτῆων διαδοχῶν ἐπιτομὴν, ad quam Laertius varia excitandi ratione adhibita persaepe provocavit, adpositus τὴν articulus comprobatur: id quod etiam Bahnschius¹ recte perspexit. — In verbis igitur obscurissimis ΕΝΤΩΙ ΕΙΚΟCTΩΙ ΤΡΙΤΩΙ explicandis coniectandi opera supersedere non possumus: quamquam multum abest, ut Roepero adstipulemur ludibunda manu iacienti, non conicienti ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ. Nonne vero omnibus eximimur scrupulis dummodo leni mutatione ΕΝΤΩΙ ΕΙCΑΓΩΓΙΚΩΙ scribatur? Vt igitur Laertius itemque eius auctor Diocles in prooemio de origine philosophiae egerunt, sic Sotio ἐν τῷ εἰσαγωγικῷ τῆς διαδοχῆς: facillime autem fieri potuit, ut librarius in his litteris paullulum obscuratis numerum delitescere opinatus ex ΕΙCΑΓΩΓΩ formaret ΕΙΚΟCTΩΙ, ex ΓΙΚΩΙ ΤΡΙΤΩΙ², eundemque errorem etiam in alterum transferret locum.

II.

Lart. I 16. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν κατέλιπον ὑπομνήματα, οἱ δ' ὅλως οὐ συνέγραψαν, ὥσπερ κατὰ τινὰς Σωκράτης Σίλπιον Φίλιππος Μενέδημος Πύρρων Θεόδωρος Καρνεάδης Βρίσσων. κατὰ τινὰς Πυθαγόρας, Ἀρίστιον ὁ Χίος πλὴν ἐπιστολῶν ὀλίγων. οἱ δὲ ἀνὰ ἐν συγγράμματα Μέλισσος Παρμενίδης Ἀναξαγόρας· πολλὰ δὲ Ζήνων, πλείω Ξενοφάνης, πλείω Δημόκριτος, πλείω Ἀριστοτέλης, πλείω Ἐπίκουρος, πλείω Χρύσιππος.

Quod plerumque fieri solet, ubi longior nominum series varias variorum librariorum manus ingeniaque experta est, id etiam hoc loco factum esse vix quemquam acius inquirentem fugiet. Haud dubie enim Φίλιππος inlitteratus philosophus scrupulos movet, cum

¹ Nuperrime mihi insperati quidquam contigit. Commilitonem enim eorundemque studiorum participem me nactum esse non sine laetitia e dissertatione Friderici Bahnschii comperi, cui titulus inscriptus est 'Quaestionum de Diogenis Laertii fontibus initia'. Gumbinnae.

² ΤΡΙΤΩΙ et ΠΡΩΤΩΙ cum constet sexagies in libris mss. confundi, Laertio non dubitamus illud τριτῷ pro eo quod vulgatur πρώτῳ vindicare VI 80. Sosicrates enim successionum ordinem persecutus nescio quo pacto iam in primo libro de Diogene Cynico disserere potuerit: accedit autem, quod ex alio testimonio VI 13 conligendum est Cynicis in tertio Sosicratis libro locum esse destinatum.

nullum huius nominis philosophum compertum habeamus, cui iure illa scribendi contemptio tribui possit. Nihil ad rem Philippus Opuntius nobilis ille mathematicus, astronomus, Platonius, cuius scriptorum indicem Suidas v. *φιλόσοφος* (cf. Bernhard. p. 1490. Laert. III 37) exhibet. Quis autem alterum quendam Philippum, τὸν Μεγαρικόν, dici putet, hominem obscurissimae memoriae, de quo nihil traditum est nisi quod Laertius II 113 ex eius libro αὐτολεξεί deprompsit. Neque ad oblivionem memoriaeque tenuitatem confugere licet, quoniam in inlitteratorum philosophorum indice clarissima tantum nomina locum tenuisse res ipsa clamat: cuius enim scire interest, num Titius vel Marcus a scribendo abstinerint? Cum igitur de Φίλιππος vocis corruptione cogitandum sit, verisimilem corruptionis viam exempla monstrant aliunde collata: veluti quod Laertii codices V 36 et Λευκίππου et Λακίππου et Ἀλκίππου suppeditant. Deinde quod Philo Iudaeus in libro περὶ φντουργίας inscripto Ἀρίστουπος et Μένιππος confundit, Suidas autem Μένιππος et Ἐριππος: nullus enim est Menippus comicus (cf. Demetrius Magnes ap. Laert. VI 101) et errasse comparet Meinekium in vind. Strabon. p. 234 ss. et in Comic. Graec. vol. V p. 12. Coniciat forsitan etiam nostro loco quispiam Menippi nomen esse instaurandum adlato Laertii testimonio VI 100 ἐνιοὶ δὲ τὰ βιβλία αὐτοῦ οὐκ εἶναι ἀλλὰ Διονυσίου καὶ Ζωπύρου τῶν Κολοφωνίων, οἱ τοῦ παίζειν ἐνεκα συγγράφοντες ἐδίδουσαν αὐτῷ ὡς εἴ δυναμένῳ διαθεῖσθαι. Neque deest forte, qui Leucippi memoriam in indice reintegrare studeat, homo audaculi ingenii, utpote qui non solum Theophrasti (Laert. IX 46) spreverit auctoritatem iam ab Antisthene, Demetrio Magnete, Hippoboto (Laert. IX 39 cf. Suid. v. Δημόκριτος) contemptam: verum etiam Aristoteli nullam habuerit fidem diserte de Leucippi scriptis dicenti (cf. Val. Rose de Aristot. libr. ord. p. 12. Bergk in Mus. Rhen. nov. XIX p. 604). Tertius vero idemque locupletissimus eiusdem loci competitor, Aristippus Cyrenaeus praesto est, qui a quibusdam optimi nominis criticis inter inlitteratorum numerum habitus est cf. Laert. II 84 Mus. Rhen. nov. XXIV 187 οἱ δ' οὐδ' ὅλως γράψαι ὧν ἔσα καὶ Σωσικράτης καὶ Παναίτιος ὁ Ρόδιος. Ad eiusdem autem Panaetii auctoritatem complures eiusdem indicis notationes redeunt: veluti quod Aristo Stoicus nonnullis exceptis epistulis nihil scripsisse dicitur cf. Laert. VII 164 Παναίτιος δὲ καὶ Σωσικράτης μόνας αὐτοῦ τὰς ἐπιστολάς φασι, τὰ δὲ ἄλλα τοῦ Περιπατητικοῦ Ἀρίστου. Stilponem autem, quamquam sub eius nomine novem dialogi ferebantur La. II 120, e Panaetii iudicio inlitteratum fuisse celeberrimus eius κανὼν pro-

dit his verbis circumscriptus II 64 Πάντων μέντοι τῶν Σωκρατικῶν διαλόγων Παναίτιος ἀληθεῖς εἶναι δοκεῖ τοὺς Πλάτωνος Ξενοφῶντος Ἀντισθένης Αἰσχίνου· διστάζει δὲ περὶ τοῦ Φαίδωνος καὶ Εὐκλείδου, τοὺς δὲ ἄλλους ἀναρεῖ πάντας¹. Brysonis igitur Heracleotae, Socratis discipuli reiecit disputatiunculas, si quidem e Theopompi testimonio hoc re vera est conligendum, quod voluit Ueberwegius 'über die Echtheit der Platonischen Schriften' p. 186 cf. Athenaeus p. 508 C: si vero iure hanc διατριβῶν vocis interpretationem respueris, restat κανόνος supra descripti auctoritas, qua Bryso in inlitteratorum hominum serie ponitur, sicut etiam ipse Socrates et Menedemus. Vbique igitur ad unum eundemque Panaetium revertimur illius indicis ducem facemque: unde orta est suspitio nostra Ἀρίσταππον, philosophum e luculento Panaetii testimonio inlitteratum, sub captiosissima Philippi persona latere.

Neque ceteroquin indicem mendis esse immunem sibi Ritschilius persuasit in opusc. vol. I p. 185 hunc in modum disserens 'Fatetur tamen suspectum videri in Diogenis prooemio Ξενοφάνης nomen. Nec enim illum potissimum credibile est vel ab Aristotelis scribendi fertilitate tam prope afuisse vel omnio inter πολυγράφους locum habuisse. Scripsit Diogenes, nisi fallimur Ξενοκράτης. Quo efficitur ut Democriteorum multitudo librorum inter 215 et 400 substituerit'. Expulso autem importuno Xenophanis nomine iam licet ultro progredi et ipsius Democriti nomen acri impetu tentare. Quid quod eidem philosopho Thrasyllus, criticus modicae

¹ Bahnschius, quem discrepantiam inter II 84 et II 64 intercedere non fugit, perperam post haec verba II 64 Παναίτιος ἀληθεῖς εἶναι δοκεῖ τοὺς Πλάτωνος Ξενοφῶντος Ἀντισθένης Αἰσχίνου Aristippi nomen intrudere vult: qua re κανόνος severitas auctoritasque prorsus extinguitur. Quid vero nosmet emendatione nostra profecerimus, legas, si tanti est, in Mus. Rhen. nov. vol. XXIV p. 187. — Ceterum scripta Aristippi nomine circumflata quae fortasse iam Theopompo Chio, certo Arcesilao Academico (cf. Laert. IV 40) erant nota, nihil esse nisi Aristippi facete dicta artificiosis rhetoricis expolita et fusius dilatata, facillime intellegitur conlatis illorum scriptorum titulis et dicteriis Aristippo adsignatis: veluti

Laert. II 84 Πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας ὅτι κέχτηται οἶνον παλαιὸν καὶ ἐταίρας.

Πρὸς τοὺς ἐπιτιμῶντας ὅτι πολυτελῶς ὀψωνεῖ.

Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀρήτην τὴν θυγατέρα.

Laert. II 76 Πολυξένου ποτὲ τοῦ σοφιστοῦ εἰσελθόντος πρὸς αὐτὸν καὶ θρασυμένου γυναικᾶς τε καὶ πολυτελῇ ὀψωνίᾳ κτλ. 74 πρὸς τὸν αἰτιώμενον, ὅτι ἐταίρα συνώκει κτλ. 75 πρὸς τὸν ὀνειδίσαντα αὐτῇ πολυτελῇ ὀψωνίᾳ κτλ. 72 τὰ ἄριστα ὑπετίθειο τῇ θυγατρὶ Ἀρήτῃ κτλ.

tantum severitatis, septuaginta fere tribuit libros: ut nihil dicam de Suida duos omnino libros pro genuinis habente. Congesta vero omnium *ψευδεπιγράφων* mole, quorum memoria ad haec tempora propagata est (cf. Mullach in Democriti fragm. p. 155, Val. Rose de Arist. libr. ord. p. 7 ss.) viginti librorum numerum vix consequimur. At fere ducentos olim vel trecentos in bibliothecis iacuisse Ritschelii computi comprobarent, nisi probabili coniectura illam notationem prorsus a Democriti memoria segregaremus. Quoties enim libri manuscripti fluctuant in *Ξενοφάνης Ξενοκράτης*, toties fere idem accidit in *Αιμήτριος* et *Αιμόκριτος* nominibus: cuius rei haec exempla habe consignata: Vitruv. in praef. l. VII. Laert. VIII 75 Suid. v. *Αιμόκριτος* Auct. cert. Hom. et Hes. p. 34 West., Athen. p. 139. cf. Sengebusch diss. Hom. I p. 92. Proclivi igitur coniectura Demetrium etiam nostro vindicamus loco: quod nosmet iure fecisse nemo infitiabitur qui huius Laertii testimonii haud sit immemor V 80 *πλήθει δὲ βιβλίων καὶ ἀριθμῷ σχεδὸν ἅπαντας παρελήλακε* (Demetrius Phalereus) *τοὺς κατ' αὐτὸν περιπητηκοὺς*¹.

III.

Laert. I 18. *Τοῦ δὲ ἡθικοῦ γεγόνασιν αἰρέσεις δέκα, Ἀκαδημαϊκὴ Κυρηναϊκὴ Ἡλιακὴ Μεγαρικὴ Κυνικὴ Ἑρετρικὴ Διαλεκτικὴ Περιπατητικὴ Στωικὴ Ἐπικούρειος. Ἀκαδημαϊκῆς μὲν οὖν τῆς ἀρχαίας προσέστη Πλάτων, τῆς μέσης Ἀρκεσίλαος, τῆς νέας Λακύνδης. Κυρηναϊκῆς Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος, Ἡλιακῆς Φαίδων ὁ Ἠλεῖος, Μεγαρικῆς Εὐκλείδης Μεγαρεὺς, Κυνικῆς Ἀντισθένης ὁ Ἀθηναῖος, Ἑρετρικῆς Μενέδημος Ἑρετριεύς, Διαλεκτικῆς Κλειτόμαχος Καρχηδόνιος, Περιπατητικῆς Ἀριστοτέλης Σταγειρίτης, Στωικῆς Ζήνων Κιτιεύς, ἡ δὲ Ἐπικούρειος ἀπ' αὐτοῦ κέκληται Ἐπικούρου.*

Bahnschius hac nominum serie bis usus est, at utroque loco infelicissime. Quem audi p. 23 ita disserentem: 'Inter decem illas sectas ethicas quum dialecticam quandam, cuius origo ad Clitomachum refertur, enumeratam inveniamus, in ipsa Clitomachi vita

¹ Sponte intellegitur scriptorum Zenonis numerum aliquanto sed haud multo minorem fuisse quam 215: si quidem Zeno iure inter *πολυγράφων* seriem refertur. Inde comparet, qua neglegentia pigritiave Laertianus index VII 4 conscriptus sit: quem omnibus numeris integrum tradidisse Dioclem hoc exstat indicium a Laertio stolidè propagatum VII 38 *ἔστι μὲν οὖν αὐτοῦ καὶ τὰ προγεγραμμένα βιβλία πολλὰ* (Laertius ne quadraginta quidem titulos recensuit) *ἐν οἷς ἐλάλησεν ὡς οὐδείς τῶν στωικῶν*. In *πολυγράφων* societate eius nomen X 26 memoratur.

eius sectae ne mentio quidem iniecta est'. p. 46. 'In prooemio postquam alio duce inter decem sectas philosophas etiam dialecticam, quam Clitomachus condidit, recensuit Laertius addit Hippobotum neque Cynicae neque Eliacae neque dialecticae nomen sectae tribuisse. Vnde adparet, Hippobotum post Clitomachi aetatem, id est, aut primo a. Chr. saeculo aut etiam posteriori tempore scripsisse'. Conf. Laert. I 20 Ἰππόβοτος δ' ἐν τῷ περὶ αἰρέσεων ἐννέα φησὶν αἰρέσεις καὶ ἑγὼ γὰρ εἶναι· πρώτην — Κυρηναϊκὴν, τετάρτην Ἐπικούρειον, πέμπτην Ἀντικέρειον, ἕκτην Θεοδώρειον, ἑβδόμην Ζηρώνειον τὴν καὶ Στωικὴν, ὀγδόην Ἀκαδημαϊκὴν τὴν Ἀρχαίαν, ἐννάτην Περιπατητικὴν, οὐτε δὲ Κυνικὴν οὐτε Ἡλιακὴν οὐτε Διαλεκτικὴν. Ne alias illius argumentationis offensiones receuseamus: sat est antestari, quis semioperta facie, assumpta obiter Clitomachi Carthaginensis persona tam impudenter incedat Bahnschiive acumen bis ludificari studuerit. Ecce tenemus Clinomachum dialecticum, de quo Suidas v. Σωκράτης luculenter exponit: — φιλοσόφους δ' εἰργάσατο — Εὐκλείδην Μεγαρέα καὶ αὐτὸν ἰδίαν συστησάμενον σχολὴν ἧας ἀπ' αὐτοῦ ἐκλήθη Μεγαρικὴ, ἀπὸ δὲ Κλεινομάχου τοῦ μαθητοῦ Εὐκλείδου ἐκλήθη Διαλεκτικὴ. — Βρίσωνα Ἡρακλεώτην ὃς τὴν ἐριστικὴν διαλεκτικὴν εἰσήγαγε μετ' Εὐκλείδου, ἠΐξασε δὲ Κλεινόμαχος καὶ πολλῶν δι' αὐτῆς ἐλθόντων ἔληξεν εἰς Ζήρωνα τὸν Κιτιέα. Quo facilius autem loci Laertiani expeditio est — ubi Κλεινόμαχος ὁ Καλχηδόνιος¹ scribendum esse vix est cur memoremus — eo implicatio illius Clinomachi reliqua memoria. Nihil hic a dubitatione liberum, neque patria neque praeceptores neque ipsa scholae dialecticae conditio. Quid quod Laertius alibi (II 98) a Dionysio Calchedonio refert dictam esse scholam Dialecticam: quem agnoscunt cognomine ὁ διαλεκτικός addito idem Laertius II 98 Strabo in libr. XII Eusebius in praepar. Ev. XIV c. 5. A quo Dionysio Clinomachus Laertianus etiam patriam videtur mutuatus esse: si quidem alibi Θούριος vocatur, non Καλχηδόνιος II 112: τῶν δ' ἀπὸ Εὐκλείδου ἐστὶ — Κλεινόμαχος τε ὁ Θούριος, ὃς πρῶτος περὶ ἀξιωματικῶν καὶ κατηγορημάτων καὶ τῶν τοιούτων συνέγραψε. Etiam quod una cum Lysia Thurio ponitur in indice dialogi Speusippe (Laert. IV 4 Κλεινόμαχος ἢ Ἀνσίας ᾧ) fortasse ad Thuriorum patriae communionem spectat: atque aliunde constat inter sectatores dialecticae criticaeque scholae praevaluisse numero Thurios. Hoc enim Sextus Empiricus adv. Mathem. VII 13 his verbis indicavit: ἐπὶ

¹ Vel ὁ Καλχηδόνιος, id quod re vera cod. Laurent. 69, 35 praebet.

δὲ τὸ λογικὸν κατηνέχθησαν μέρος οἱ περὶ Παντοίῃην καὶ Ἀλεξίνον καὶ Εὐβουλίδην καὶ Βρύσωνα Διονυσόδωρόν τε καὶ Εὐθύδημον Θούριοι. — Impeditior est de praeceptoribus quaestio. Vna quamquam voce et Laertius v. *Σωκράτης* Euclidis eum usum esse disciplina testantur: tamen ipsis coniecturae adminiculis novum diversumque eius praeceptorem e tenebris eruere non dubitamus, ne de Clinomachi aetate omnia transvorsum agantur. Quid quod Suidas v. *Πύρρων* haec exhibet: *δήκουσε Βρύσωνος τοῦ Κλεινομάχου μαθητοῦ*, idem ille Suidas qui Brysonem aut ex Euclidis aut ipsius Socratis profectum esse magisterio atque Euclidis auxilio *τὴν ἐρισκὴν διαλεκτικὴν*, postea a Clinomacho auctam, incohasse profiteatur. At ipsis testimoniis antiquissimis — siquis fortasse Suidae addubitet auctoritatem — efficitur Brysonem¹ e veterum fuisse Socraticorum numero Platonisque atque Eudoxi aetate supparem, ne dicam superiorem: conf. Theopomp. ap. Athen. 508 C. Platon. Epist. p. 360. Xenophont. sympos. Quare quamvis dubitanter Suidae locum in hanc formam redigam: *δήκουσε Βρύσωνος τοῦ Κλεινομάχου καθηγητοῦ* (codd. *μαθητοῦ*): qua coniectura novus ut dixi protrahitur Clinomachi magister, Bryso Heracleota.

Iam vero restat ut disceptationem illam de Hippoboto a Bahnschio haud prospere institutam sustentemus, ita quidem ut prorsus segregetur a Clinomachi vel Clitomachi nomine. Vt vero tandem aliquando Hippoboti memoria immeritae eripiat obliuioni, e cuius thesauris Diocles sat multa in librum suum recepit: in primis cavendum est, ne intempestivius quaestionem aetatis tentemus. Quam facillime solvemus, si de Hippoboti ingenio consilio eiusque libri frustis in Laertii fluctibus natantibus accurate fuerit expositum. Proficiscendum autem est ab illo prooemii loco, quem supra descripsimus. Nullam igitur Hippobotus agnovit *φιλοσόφων ἀρρεσιν*, nisi quae certis *δόγμασι* circumscripta sit. Ergo Eliacos reprobavit nulla excellentes peculiari doctrina: Dialecticos nomine solo contentionisque studio a Megaricis diversos: Pyrrhonios qui nihil definiebant neque ulli addicti erant sententiae: Academiae mediae novaeque sectatores, qui de iudicii ambiguitate cum

¹ Bryso, e cuius disciplina Pyrrho Theodorus Crates Cynicus prodierunt, quo iure Stilponis filius dici possit, non dispicio: quam ob rem non inconsulte aget, qui Laertii verba in hanc formam deflexerit *ήκουσε Βρύσωνος ἢ* (codd. *τοῦ*) *Στιλπωνος ὡς Ἀλέξανδρος ἐν διαδοχαῖς*. Accedit quod Achaeum quendam Laertius VI 85 Brysonis vocat patrem. — Fortasse tamen duo diversi distinguendi sunt Brysones, alter Stilponis filius, alter Herodori Heracleotae, cf. Mueller fragm. historic. vol. II p. 27.

Pyrrhoniis consentiunt: Cynicos denique, quibus propriam quandam concedebat ἔνστασιν βίου, non certam novamque philosophandi rationem ¹. In hac κανόνος severitate eo prodiit, ut Cratetem negaret e Diogenis Cynici profectum esse disciplina ²: quod si recte statuit, successionem statuit legitimam continuamque, quae necessario requiritur ad αἰρέσεως notionem stabiliendam, nullam fuisse Cynicorum. Idemque inde perspicitur consilium quod Zenonem Stoicum dixit dialecticam a Diodoro Megarico accepisse ³: ita ut multa ad Stoicam condendam scholam Megarici attulisse viderentur, nihil Cynici.

Accedit alterum quoddam argumentum, unde aliquid ad Hippoboti ingenium cognoscendum proficiamus. Idem enim, qui tot philosophos a solito αἰρέσεως receptaculo intercludit, totque talium αἰρέσεων nomina proprio Marte expunxit: hac in re plane diversum probat iudicium, quod uni Hedonicorum sectae, quam ceteri agnoverunt scriptores, et Cyrenaicam et Ἀντικέρειον et Θεωδώραειον quodammodo exsecuit nominibus illas placitisque inter se discrepantes. E quo hoc certe sequitur, eum in augustiis argutiisque harum sectarum inprimis esse versatum.

Eiusdem Hippoboti haec nobis est servata sapientum tabula I 42 Ἰππόβοτος δ' ἐν τῇ τῶν φιλοσόφων ἀναγραφῇ Ὅρφέα Λίνον Σόλωνα Περιάνδρον Ἀνάχαρσιν Κλεΐβουλον Μύσωνα Θαλῆν Βίαντα Πιπτακὸν Ἐπίχαρμον Πυθαγόραν hac re insignita, quod primores tabulae locos fabulosi illi sapientes sibi vindicant Orpheus Linus et qui casu excidit Musaeus. Quid vero hi ipsi sibi velint, e Laertii prooemio facile intellegas. His enim tamquam administris arreptis contra Aegyptiacos dimicatum est antiquarios, qui philosophiae origines ab Hephaesto Nili filio repetendas venditabant. Contra Hippobotus et qui eum lubenter sequitur Diocles praesto esse, Aegyptiorum deprecari fastum, priscas antestari fabellas Graecanicas. Quod vero Dioclem dixi hac in re Hippoboti secutum esse auctoritatem, id haud mediocriter eo comprobatur, quod semel in huius prooemii parte eius iudicio diserte adversatur: si quidem iure exceptio dicitur confirmare regulam I 5 οἱ δὲ τὴν εὐρεσιν διδόντες ἐκείνοις παράγουσι καὶ Ὅρφέα τὸν Θοῤῃκα λέγοντες

¹ conf. Laert. VI 103 αἵρεσιν καὶ ταύτην εἶναι ἐγκρίνοντες τὴν φιλοσοφίαν, οὐ, καθά φασί τινες, ἔνστασιν βίου.

² Laert. VI 85 Ἰππόβοτος δὲ φησιν οὐ Διογένηος αὐτὸν μαθητὴν γεγενῆσθαι ἀλλὰ Βρύσσωνος τοῦ Ἀχαιοῦ.

³ Laert. VII 25 συνδιέτριψε δὲ καὶ Διοδώρῳ καθά φησιν Ἰππόβοτος.

φιλόσοφον γεγονέναι καὶ εἶναι ἀρχαῖστατον. ἐγὼ δὲ εἰ τὸν περὶ Θεῶν
ἐξαγορεύσαντα τοιαῦτα χρὴ φιλόσοφον καλεῖν, οὐκ οἶδα τίνα δεῖ προσ-
αγορεύειν τὸν πᾶν τὸ ἀνθρώπειον πάθος ἀφειδοῦντα τοῖς Θεοῖς προσ-
τρίβει καὶ τὰ σπανίως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων αἰσχροσυγγόμενα καὶ τῷ
τῆς φωνῆς ὀργάνῳ. Cetera autem, quaecunque de Lino Musaeoque
et ipsius Orphei morte proferuntur mera sunt Hippoboti ver-
ba: atque idem fortasse etiam de partibus I 1—3, 6—12 sta-
tuendum, quae adversariorum opiniones complectuntur, eas scilicet,
qui Hippoboto bilem moverunt. Quae utut sunt, Dioclem libere
profiteor ipso Hippoboti libro ad prooemium componendum usum
esse neque iure me ipsum Hippobotum inter Demetrii Magnetis
auctores numerasse, vid. Mus. Rhen. XXIV p. 203. Certo illi se-
ctarum sapientumque indices a Demetrio non profecti sunt, cui
nulla fuit imposita necessitas talia memorandi. Quod vero V 91
et IX 40 Hippoboti et Demetrii simul de eadem narratione afferun-
tur testimonia, hoc non eo est detorquendum, ut alterius testimo-
nium inde sequatur ex altero pendere: cum Diocles utrumque scri-
ptorem indicet eadem de re idem testari.

Libri Hippoboti, qui περὶ αἵρέσεων inscribitur, iterum II 88
mentio facta est, ubi placita conliguntur Hedonicorum. Nihil autem
luculentius quam totam illorum placitorum recensionem profectam
esse ab Hippoboto: diligentissime enim eo loco trium illarum con-
similium sectarum argutiae deinceps enumerantur, quas ita distin-
xisse nullum scio nisi Hippobotum. Sic vero in hac disputatione
ansam nacti sumus, qua Hippoboti definiamus aetatem: dummodo
testes, ad quos in illa placitorum recensione provocatur, ab ipso
concedas Hippoboto allatos fuisse: dico Panaetium II 87 Meleagrum
II 92 Clitomachum II 92, quorum nomina in aliorum placitorum
recensionibus non occurrunt. Hippobotum igitur adparet primo
a. Chr. saeculo floruisse, id est, post Panaetii aetatem, sed ante
Dioclem priorum imperatorum aequalem.

Forte vero quispiam mihi opprobrio vertat quod Dioclem
Laertii auctorem, non Laertium ipsum in prooemio loqui statuum:
cui nihil responderem, quoniam quidquid ex accuratiore fontium
Laertii contemplatione conclusimus consecrarium, subitariis eiusmodi
dubitationibus non tangitur, nedum extinguitur; nisi certissimo
argumento demonstrare liceret, qualem se in ipso illo prooemio
praestiterit Laertius. Attendas autem quaeso ad haec I 21 Ἐν
δὲ πρὸ ὀλίγου καὶ ἐκλεκτικὴ τις αἵρεσις εἰσῆλθῃ ὑπὸ Πιτάμωνα
τοῦ Ἀλεξανδρέως, ἐκλεξαμένων τὰ ἀρέσσαντα (ἀρέσκοντα F) ἐξ ἑκάστης
τῶν αἵρέσεων. ἀρέσκει δ' αὐτῷ καθά φησιν ἐν τῇ στοιχειώσει, κριτή-

ρια τῆς ἀληθείας εἶναι (δύο omitt. F. G. H. N.) τὸ μὲν ὡς ὑφ' οὗ γίγνεται ἡ κρίσις, τουτέστι τὸ ἡγεμονικὸν· τὸ δὲ ὡς δι' οὗ οἶον τὴν ἀκριβεσιότητα φαντασίαν· ἀρχάς τε τῶν ὅλων τὴν τε ὕλην καὶ τὸ ποιοῦν (ποιόν F. G. H.) ποιούνητά τε καὶ τόπον. ἔξ οὗ γὰρ καὶ ὑφ' οὗ καὶ ποίῳ (ποῦ F. G. H.) καὶ ἐν ᾧ· τέλος δὲ εἶναι ἐφ' ᾧ (ἐφ' ᾧ N.) πάντα ἀναφέρεται, ζῶν κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν τελείαν οὐκ ἄνευ τῶν τοῦ σώματος κατὰ φύσιν καὶ τῶν ἐκτός (ἀγαθῶν omitt. F. G. H. N.). Quae verba misere ab Aegidio Menagio usurpantur ita tom. I. p. 145 Huebn. disserente: 'Iunior Traiano et Hadriano atque etiam Pio Laertius fuerit necesse est. At non longe post eorum tempora vixisse patet, si quidem in praefatione operis, cum de secta Eclectica disserit, ait eam nuper πρὸ ὀλίγου a Potamone Alexandrino fuisse introductam: fuit autem Potamo sub Augusto et post Augustum, ut refert Suidas'. At quem tam perversi fingamus ingenii, ut πρὸ ὀλίγου factum esse scribat quod re vera longo duorum saeculorum spatio interposito a scriptoris aetate abest: immo talia manuum sollertia peccare solet, si longinquo scribendi munere pusillum compilatoris ingenium aliquantisper occalluit. Diocles vero suo iure illud πρὸ ὀλίγου posuit: si quidem de Potamone Suidae valet testimonium *Ποτάμων Ἀλεξανδρεὺς φιλόσοφος πρὸ Αἰγυρίου καὶ μετ' αὐτόν*: atque ipsa dogmatum quam descripsimus brevissima recensio nullam plane cognationem prae se fert cum Neoplatonicorum doctrina. Sed dici nequit, quibus machinis se recentiores philosophiae scriptores torserint, ut inter Laertii et Potamonis aetatem concordiam quandam instaurarent utique discordem: quorum rationes accurate et copiose expositas, si tanti est, ex Heumannii act. philos. vol. I p. 327 ss. et Bruckeri hist. philos. tom. II p. 623 ss. VI p. 400 ss. quaeras. Cf. A. Richter Plotins Lehre vom Sein, Halle 1866, p. 4.

Verum mirifice illo Laertii sive Dioclis de Potamone testimonio abusus esse videtur Iacobus Sponius in itineralio suo Potamum Atticae ratus fuisse Laertii patriam: cui adstipulatur Harduinus ad Plin. N. H. tom. I p. 424. Forte enim in adversariis suis aliquando adnotaverat: Laertius Potamonius — Potamonis scilicet assecla —; in qualem opinionem auctor quoque Laertii vitae, quae Anglicae praecedat versionem (Londini 1688) inciderat (cf. Fabric. vol. V p. 578 Harl.). Postea illius loci immemor unde haec observatio erat nata, Sponius 'Potamonium' intellexit 'Potami municipem', Harduinumque in eundem induxit errorem. Nihili est, quod de eadem re Fabricius vol. V p. 566 adnot. K. disseruit.

IV.

Laert. I 42 Ἑρμῖππος δ' ἐν τῷ περὶ τῶν σοφῶν ἐπτακαίδεκά φησιν ὧν τὸν ἐπὶ ἄλλους ἄλλως αἰρεῖσθαι· εἶναι δὲ Σόλωνα Θαλῆν Πιττακὸν Βίαντα Χείλωνα Κλεόβουλον Περίανδρον Ἀνάχαρσιν Ἀκουσίλαον Ἐπιμενίδην Λεώφραντον Φερεκύδην Ἀριστόδημον Πυθαγόραν Αἴσον Χαρμαντίδου ἢ Σισυμβρίνου ἢ ὡς Ἀριστόξενος Χαβρίνου Ἑρμιονέα, Ἀναξαγόραν.

Haec nominum enumeratio quibus vitiis laboret, non statim comparet, quoniam gravissimam offensionem Aegidii Menagii opera non tam amovit quam oblitteravit. Vt enim Hermippium suppleret numerum sapientumque septendecim redintegraret nomina, Mysonem suo introduxit periculo, quem libri manuscripti uno consensu a ceterorum nominum societate intercludunt. At librorum memoriam non solum lacunis, verum etiam mendis infectam esse, Anaxagorae nomen dilucide indicat a sapientum plebecula prorsus segregandum: neque de solita cogitandum est confusione, qua Ἀναξαγόρας Ἀναξιμένης Ἀναξιμανδρος voces a librariis commutantur. Minoris quidem momenti est, quod post Lasi Hermionensis mentionem plenissime exhibitam nullum amplius exspectaveris Sapientis nomen: sed eo intentius quartam urgeo offensionem. Hermippum enim quis sibi persuadeat Dicaearchi auctoritatem vel ignorasse vel neglexisse qui ante eum consimilem Sapientum enumerationem instituerat? I 41 Δικαίαρχος δὲ τέσσαρας ὁμολογουμένους ἡμῖν παραδίδωσι Θαλῆν Βίαντα Πιττακὸν Σόλωνα. ἄλλους δὲ ὀνομάζει ἕξ, ἕξ ὧν ἐκλέξασθαι τρεῖς, Ἀριστόδημον Πάμφυλον Χείλωνα Λακεδαιμόνιον (Roeper Λακεδαιμονίους) Κλεόβουλον Ἀνάχαρσιν Περίανδρον. Cum igitur utrumque cogitari possit, aut ipsius Hermippi aut librariorum culpa Pamphyli intercidisce nomen, quid quaeso optione data tibi facilius sumpseris? Praesertim cum numerorum incongruentia librariorum luculenter coarguat negligentiam. Septendecim enim cum exspectemus nomina, quindecim tantum agnosco. Nihil enim ad rem Anaxagoras: cuius nomen ΑΝΑΞΑΓΟΡΑΣ nonnullis paulatim assutis litteris ex genuinis illis crevisse ductibus ΕΞΑΡΓΕΙΑC facile tibi persuadeas comparato Suidae testimonio: Αἴσος Χαβρίνου Ἑρμιονεὺς πόλεως τῆς Ἀργείας cum Laertiano illo: Αἴσον Χαρμαντίδου ἢ Σισυμβρίνου ἢ ὡς Ἀριστόξενος Χαβρίνου Ἑρμιονέα ἕξ Ἀργείας.

Vt igitur iustum suppleamus Hermippi indicis numerum, duobus opus est nominibus: ac sponte se offerunt Pamphylus Dicaearchi auctoritate, Platonis Myso commendatus. Quibus cum

suum post Chilonem locum designaverimus, e quo exciderunt librarii oculis ob litterarum similitudinem aberrantibus ΙΛΩΝΑ — ΥΛΟΝ — ΥCΩΝΑ — hanc totius indicis licebit proponere speciem: Σόλωνα Θαλήν Πιττακὸν Βίαντα Χείλωνα Πάμφυλον Μύσωνα Κλεόβουλον Περίανδρον Ἀνάχαρσιν Ἀκονσίλαον Ἐπιμενίδην Αἰσώφαντον Φερεκύδην Ἀριστόδημον Πυθαγόραν Λάσον Χαρμαντίδου ἥ ὡς Ἀριστόξενος Χαβρίνου Ἑρμιονέα ἐξ Ἀργείας¹.

V.

Laert. II 60 Διεβάλλετο δ' ὁ Αἰσχίνης καὶ μάλισθ' ὑπὸ Μενεδήμου τοῦ Ἑρετριέως ὡς τοὺς πλείστους διαλόγους ὄντας Σωκράτους ὑποβάλλοιτο λαμβάνων παρὰ Ξανθίππης· ὧν οἱ μὲν καλούμενοι ἀκέφαλοι σφόδρ' εἰσὶν ἐκλελυμένοι καὶ οὐκ ἐπιφαίνοντες τὴν Σωκρατικὴν εὐτονίαν· οὓς καὶ Περίστρατος (Sic B. H.) ὁ Ἐφέσιος ἔλεγε μὴ εἶναι Αἰσχίνου. καὶ τῶν ἐπὶ δὲ τοὺς πλείστους Περσαῖδς φησι Πασιφῶντος εἶναι τοῦ Ἑρετρικοῦ, εἰς τοὺς Αἰσχίνου δὲ κατατάξαι. ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀντισθένης (Sic B. G. H.) τὸν τε μικρὸν Κῦρον καὶ τὸν Ἡρακλέα τὸν ἐλάσσω καὶ Ἀλκιβιάδην καὶ τοὺς ἰὼν ἄλλων διεσκευώρηται. (codd. δὲ ἐσκευώρηται) Οἱ δ' οὖν τῶν Αἰσχίνου τὸ Σωκρατικὸν ἥθος ἀπομεμαγμένοι εἰσὶν ἐπτά· πρῶτος Μιλτιάδης, διὸ καὶ ἀσθενέστερόν πως ἔχει. Καλλίας Ἀξίλοχος Ἀσπασία Ἀλκιβιάδης Τηλανγῆς Ῥίνων.

Id quod saepe edoctum est usu singulorum locorum sententiam conexumque inter compilerum manus dissecando addendo conglutinando in diversam detorqueri sententiam: id hoc quoque capite experti sumus. Cuius partes dummodo ea qua decet severitate enarrentur, id erit consectorium Laertium notationes quasdam eximii pretii perperam coniunxisse eaque coniunctione pristinam vim admodum sive obscurasse sive deflexisse. Proficiscor autem ab insigni illo loco II 61 καὶ τῶν ἐπὶ δὲ τοὺς πλείστους Περσαῖδς φησι Πασιφῶντος εἶναι τοῦ Ἑρετρικοῦ, εἰς τοὺς Αἰσχίνου δὲ κατατάξαι.

¹ Cyrill. libr. I contr. Iulian. Πορφύριος μὲν οὖν ὁ μικροὺς καθ' ἡμῶν καταχέας λόγους καὶ τῆς χριστιανῶν θρησκείας μονονουχί κατορχούμενος τοὺς ὀνομασμένους σοφοὺς, τὸν ἀριθμὸν ὄντα ἐπτά, τὴν τοιάνδε κλῆσιν ἀρπάσαι φησὶν ἐξ αἰτίας τοιαύδε. γράφει δὲ οὕτως ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῆς φιλοσόφου ἱστορίας. Ἐννέα δὲ ὄντων ἐπτά κληθῆναι σοφοὺς ἐξ αἰτίας τοιαύτης κτλ. Scribendum est: γράφει δὲ οὕτως ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῆς φιλοσόφου ἱστορίας, τεσσάρων (Α pro Θ) δὲ ὄντων· Ἐπτά κληθῆναι κτλ. — Clem. Alex. Strom. I, 14, 61 (p. 129) Πάλιν αὖ Χίλωνι τῷ Ακαδεμιονίῳ ἀναφέρουσι τὸ μηδὲν ἔγαν. Στράτων δὲ ἐν τῷ περὶ εὐρημάτων Σρατοδήμῳ τῷ Τεγεάτῃ (Scribendum Σωδάμῳ τῷ Τεγεάτῃ) προσάπτει τὸ ἀπόφθεγμα. Conf. Schol. Eurip. Hippolyt. 263.

Atque τῶν ἐπὶ vocibus tralaticia est opinio septem illos significari dialogos, quorum indicem retulit Laertius, opponique τοῖς καλουμένοις ἀκεφάλους priore notatis sententia. Quod si sumimus, est cur in sequentibus verbis offendamus. Quid quod idem Pasiphon, qui τῶν ἐπὶ πλείστον, id est ut minimum ponamus, ex septem dialogorum numero quinque fabricasse dicitur, dici nequit hos quinque εἰς τοὺς Αἰσχίνου κατατάξαι, id est, in duorum reliquorum seriem: etenim nulli videbitur probabile, si quis diserta verba τοὺς Αἰσχίνου illicita interpretationis via ad τοὺς καλουμένους ἀκεφάλους referre studeat apertissimo Laertii testimonio adversante: οἷς καὶ Περίστρατος ὁ Ἐφέσιος ἔλεγε μὴ εἶναι Αἰσχίνον. At quis hercle sano sobrioque iudicio tali impertiat falsario, qualem se Pasiphon praestitit, praecipuos illos ingenii fructus, quorum singularis bonitas et praestantia hac in re cernitur, quod a Menedemo critico probatissimo (cf. Laert. II 133) ne Aeschini quidem imputabantur Socratico, sed ipsi Socrati. Athen. p. 611 D ὃν ἐκ τῶν φερομένων ὡς αὐτοῦ διαλῶγων θαυμάζομεν ὡς ἐπεικῇ καὶ μέτριον, πλὴν εἰ μὴ ὡς ἀληθῶς τοῦ σοφοῦ Σωκράτους ἐστὶ συγγράμματα, ἐχαρίσθη δὲ αὐτῷ ὑπὸ Ξανθίππης τῆς Σωκράτους γυναικὸς μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον, ὡς οἱ ἀμφὶ τὸν Ἰδομενέα φασὶν (cf. Suid. v. Ἰδομενείας ἱστορικὸς ἔγραψεν ἱστορίαν τῶν κατὰ Σαμοθράκην scrib. τῶν κατὰ Σωκράτην Socratis aequalium historiam) Laert. II 61 οἱ δ' οὖν τῶν Αἰσχίνου τὸ Σωκρατικὸν ἦθος ἀπομεμαγμένοι εἰσὶν ἐπὶ. Nec minus displicet, fatemur, quod Menedemus ab ipsius discipulo illusor atque ad errorem perductus sumitur: quamvis chronologicas concedamus non ob stare rationes. Cf. Laert. VI 73. Accedit quod Persaeus, quocum Menedemus diuturnas exercuit inimicitias, praestantissimos illos libros ex eiusdem schola profectos esse aegre sibi persuasisse putandus est. Immo veri est simillimum Persaeum Eretricorum disciplinae exprobrasse, quod hic calumnia, fraude ille contra eundem peccarent Aeschinem. Etiam hoc est quaerendum, quinam fuerint illi dialogi, quos Aristippus Cyrenaicus vivo Aeschine (Laert. II 62) in suspicionem vocavit: non hercle οἱ καλούμενοι ἀκεφαλοι.

Haec qui perpenderit omnia, non dubitavit quin iure illi vulgari opinioni, a qua profecti sumus, fidem esse denegandam cum Welckero (Mus. Rhen. II p. 402) et C. Fr. Hermann (Platon. philos. hist. p. 585) statuat. Nihili certe est, quod Ueberwegius p. 187 in contrariam disputavit partem: 'Dass auch, inquit, der unechten Dialoge nach Suidas sieben waren, begründet höchstens eine gewisse Möglichkeit, aber noch durchaus keine Wahrscheinlichkeit einer Verwechselung'. Immo si fortasse Suidae testimonio

destitueremur, ex ipsius Laertii verbis colligendum esset septem fuisse numero qui vocentur ἀκεφάλους. Neque recte Ueberwegius confusionem ipsi Laertio imputandam cogitat, cuius verbis quandam inhaerescere obscuritatem concedo, errorem nego. 'Dass ein Fälscher wie Pasiphon der Eretrier, der den lebendigen Traditionen noch sehr nahe stand, von der Manier der Socratiker so auffallend abgewichen sei, ἀκεφάλους zu schreiben ist wenig glaublich'. At Persaei Pasiphontis aequalis constat testimonio. Ceterum sponte intellegitur illam incompositam dialogi speciem a Pasiphonte ea ratione usurpatam esse, ut ipsius externae formae rudi vetustate priscaque simplicitate suspitio adaugeretur illa Aeschinea re vera a Socratis ingenio manuque ducere originem. 'Noch weniger aber wohl, dass dann Persaeus in seiner verwerfenden Kritik auf halbem Wege stehen geblieben sei und nicht auch die Ueuechtheit der übrigen ausgesprochen oder dass Diogenes dies gerade zu sagen unterlassen habe'. Sed Laertius diserte illis ἀκεφάλους omnem abiudicat fidem his verbis οὗς καὶ Περίστρατος ὁ Ἐφέσιος ἔλεγε μὴ εἶναι Αἰσχίνου, addens de complurium vera origine id quod Persaeus indagaverat. Erravit igitur Ueberwegius cum Susemihlio hac usus conclusione: 'Wäre jene Vermuthung richtig, so würde dies (wie Susemihl Jahrb. Bd. 71 S. 704 mit Recht bemerkt) die Autorität der Angabe des Persaeus vermindern, weil dieser dann manche unechte Dialoge fälschlich für echt gehalten hätte'. Vnde tale aliquid sumptum sit, e silentio scilicet Laertii, satis dispicio: sed hoc est scriptorem torquere, non interpretari. Etenim qua necessitate, quaeso, Laertius coactus erat, ut totam Persaei de omnibus libris Aeschineis exponeret iudicium? — Verum enim vero Ueberwegio misso Laertium ab hac negligentiae vituperatione liberare nequeo, quod has quattuor notationes, quas infra ponam, e diversis depromptas fontibus, rudi ac fere Cyclopea manu conexuit:

I) Διεβάλλετο δ' ὁ Αἰσχίνης καὶ μάλιστα' ὑπὸ Μενεδήμου τοῦ Ἐρετριέως ὡς τοὺς πλείστους διαλόγους ὄντας Σωκράτους ὑποβάλλοιτο λαμβάνων παρὰ Ξανθίππης. (Haec, sicut etiam praecedentia, memoriam redolent Idomeni cf. Athen. p. 611 D.)

II) Οἱ μὲν καλούμενοι ἀκέφαλοι σπόδρ' εἶσιν ἐκκελυμένοι καὶ οὐκ ἐπιφαίνοντες τὴν Σωκρατικὴν εὐτονίαν, οὗς καὶ Περίστρατος ὁ Ἐφέσιος ἔλεγε μὴ εἶναι Αἰσχίνου. (Haec ex eodem fonte sumpta sunt, unde notatio quarta: opponuntur enim verba οὐκ ἐπιφαίνοντες τὴν Σωκρατικὴν εὐτονίαν et τὸ Σωκρατικὸν ἦθος ἀπομεμαγμένοι).

III) Τῶν ἐπὰ τοὺς πλείστους Περσαῖος φησι Πασσιφῶντος εἶναι τοῦ Ἐρετριικοῦ, εἰς τοὺς Αἰσχίνου δὲ κατατάξαι. ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀνα-

σθένους τὸν τε μικρὸν Κῦρον καὶ τὸν Ἡρακλέα τὸν ἐλάσσου καὶ Ἀλκιβιάδην καὶ τοὺς τῶν ἄλλων διεσκευώρηται· (Huebnerus haud leviter peccavit, quod huius gravissimi loci vim tali perdidit interpretatione: 'Antisthenis quoque parvum Cyrum et Herculem minorem et Alcibiadem ceterorumque libros diligentius excussit'. Ceterum non est neglegendum, quod in Antisthenis librorum indice huius minoris Herculis nec vola nec vestigium: sicut etiam ibidem illud ψενδερίγραφον omisum est quod inscribitur Μαγικόν cf. Suid. s. v. Ἀντισθένης. — Pro eisdem Pasiphontis partibus Favorinus tragoe-dias Diogenis nomine circumlatas habuit v. Laert. VI 73).

IV) Οἱ δ' οὖν τῶν Αἰσχίνου τὸ Σωκρατικὸν ἦθος ἀπομεμαγμένοι εἰσὶν ἐπὶ τὰ πρῶτος Μιλτιάδης, διὸ καὶ ἀσθενέστερόν πως ἔχει. Καλλίας Ἀξίλοχος Ἀσπασία Ἀλκιβιάδης Τηλαυγῆς Πίνων· (Hi sunt, quorum integritatem Aeschineamque originem Panaetii comprobavit iudicium v. Laert. II 64).

Laertius vero alteram notationem primariae ita subiunxit, ut illud ὧν temere interponeret: qua coniunctione falsa illa exoritur species, quasi ἀκεφάλοι sint in eorum dialogorum numero, qui Menedemo moverunt suspitionem. Atque iterum inconsulte egit, quod e tertio fonte nullo negotio transtulit illud τῶν ἐπὶ τὰ, non sentiens sive saltem non significans eosdem intellegendos esse ἀκεφάλους dialogos, quos iam altera notatio suppeditaverat.

VI.

II 97 Ἦν δ' ὁ Θεόδωρος παντάπασιν ἀναγρῶν τὰς περὶ Θεῶν δόξας. καὶ αὐτοῦ περιετρίχον βιβλίῳ ἐπιγραφομένῳ Περὶ Θεῶν, οὐκ ἐντάκαφρονήτω. ἔξ οὗ φησιν Ἐπίκουρον λαβόντα τὰ πλεῖστα εἰπεῖν.

Theodori libri cognitionem laudemque ut potius Diocli tribuam quam Laertio non desunt quae suadeant: cui suspitioni adaugendae iniecta Epicuri derisio non videtur opitulari, quoniam Dioclem consentaneum est talia non sine summa cautione memoriae prodidisse, qualia Epicuri nomini famaeque male inservirent. At hac consideratione nihil effici contra Diocleam illius loci originem luculentissime ex eo apparet, quod tota illa Epicuri mentio gravissimis obnoxia est dubitationibus. Primum enim nulla omnino — quoad ex tot tantisque iudicare licet reliquiis — intercedit inter Theodori Epicurique doctrinam cognatio. Accedit deinde, quod ne obtrectatorum quidem malevolentia, uberrima ceteroqui consimilium opprobriorum genetrix, Epicuro Theodori libri usum exprobravit. Cf. Laert. X 4. 14. Verum rem conficit, quod nullo pacto excogitari potest, qui Epicurus e libro περὶ Θεῶν inscripto, in quo Graecorum de deis opiniones deinceps deridebantur, tanta ceperit doctrinae suae incrementa, ut inde eum πλεῖστα εἰπεῖν iure dicatur. Quid quod unum sufficit verbum, quo hanc totam componamus litem, *Εὐνήμερον* verbum sub illis **ΕΠΙΚΟΥΡΟΝ** ductibus modice corruptis delitescens?